

MÉNĚ SLEDOVANÍ ŠKŮDCI V POROSTECH OZIMÉ ŘEPKY - BEJLOMORKA KAPUSTOVÁ (*Dasineura brassicae*, Winn.), PILATKA ŘEPKOVÁ (*Athalia rosae*, L.)

Less Monitored Pests in Winter Rapeseed Stands - Brassica pod midge (Dasineura brassicae, Winn.), Coleseed saw-fly (Athalia rosae, L.)

Radek BUBENÍK

Arysta LifeScience Czech s.r.o.

Summary: In the present year we monitored exceptional incidence of siliqua pests, i.e. brassica pod midge. One of the reasons was also higher infestation of siliquas with cabbage mould, when to the "softer" siliquas brassica pod midge could more easily put its eggs. Preparation Atonik Pro proved to be good against brassica pod midge applied the most frequently together with fungicide at the beginning of anthesis. Atonik Pro strengthens siliqua walls, which then cannot be perforated by brassica pod midge. On coleseed saw-fly we can use since a season 2011 a completely new active substance gamma-cyhalothrin in preparation Nexide.

Keywords: winter rapeseed, brassica pod midge, *Dasineura brassicae*, Atonik Pro, cabbage mould, *Peronospora parasitica*, coleseed saw-fly, *Athalia rosae*, insecticide, Nexide

Souhrn: V letošním roce byl zaznamenán mimořádný výskyt šešulových škůdců, především bejломorky kapustové. Jedním z důvodů bylo také vyšší napadení šešulí plísní zelnou, kdy do „měkčích“ šešulí mohla bejlomorka snadněji klást vajíčka. Proti bejlororce se osvědčil přípravek Atonik Pro, aplikovaný nejčastěji společně s fungicidem na počátku kvetení. Atonik Pro zesiluje stěny šešulí, které pak nemůže samička bejlomorky propíchnout. Na pilatku řepkovou je možné od sezóny 2011 použít úplně nová účinnou látku gamma-cyhalothrin v přípravku NEXIDE.

Klíčová slova: řepka ozimá, bejlomorka kapustová, *Dasineura brassicae*, Atonik Pro, plíseň zelná, *Peronospora parasitica*, pilatka řepková, *Athalia rosae*, insekticid, Nexide

Úvod

V posledních letech se výměry řepky ozimé téměř stabilizovaly a koncem dubna se ne náhodou nazývá naše krajina nejžlutějším místem v Evropě. Tím, že se stala tato olejnína již neodmyslitelnou součástí každého osevního postupu, je její rentabilita pěstování velice sledovaným parametrem v podniku. Pro udržení rentability je třeba pečlivě hlídat, vedle dalších kroků, i náklady vynaložené na ochranu řepky. Vedle dalších nutných pesticidních vstupů jde také o cílenou insekticidní ochranu proti vybraným škůdcům.

O ochraně porostů proti jarním škůdcům, zejména stonkovým krytonoscům (krytonosec řepkový, krytonosec čtyřzubý), jsme se zmiňovali v loňském článku a v praxi

Bejlomorka kapustová – jiné řešení

Bejlomorka kapustová (*Dasineura napi*) je dvoukřídý hmyz, který lze jednoduše těžko v kvetoucích porostech řepky nalézt a poté i správně rozeznat od jiných okřídlených druhů. Svým tělem velice připomíná komára, dospělci dorůstají velikost 1,5 – 2 mm a mají dlouhé nohy a tykadla. Hrud' mají tmavou, porostlou šedými chloupky a zadeček je cihlově načervenalý, což je nejdůležitějším rozeznávacím aspektem.

Hlavním problémem efektivního insekticidního zásahu proti bejlororce kapustové je již zmiňované problematické určení její přítomnosti v porostech řepky a tím potom správné stanovení termínu insekticidní ochrany. Tento problém řeší právě aplikace pesticidních látek, obsažených v **ATONIKU PRO**. Aplikace totiž nemusí být přímo cílená na škůdce v porostu tak, jak je tomu u látek insekticidní povahy, ale stačí ji provést na počátku květu (BBCH 62-65), většinou spolu s fungicidním vstupem. Tento časnější zásah tolik nepoškodí celkově rostlinu jako

se lze jen utvrdit, že přesnou signalizací a načasováním ochrany dochází k výraznému snížení jejich škodlivých výskytů s výraznou redukcí nákladů na danou ochranu. Doposud ale řada pěstitelů dva druhy krytonosců neodlišuje a zažilo se obecné označení „stonkoví krytonosci“. Odlišná bionomie těchto brouků ale není žádnou novinkou, jen se na ni trochu pozapomíná a chemická ochrana tak bývá výrazně zjednodušena zbytečnými zásahy a tím se ve většině případů i zbytečně prodražuje.

Letos bychom se rádi zmínili o poznatek z ochrany porostů proti dalším nebezpečným škůdcům v porostech řepky ozimé – bejlororce kapustové a pilatce řepkové, případně dřepčíkům.

zásah insekticidní, aplikovaný dle výskytu škůdce, nejčastěji ke konci kvetení, kdy je porost vyšší a průjezdem jej poškodíme daleko více (i dalším zvlhčením). Látky Atoniku Pro postupně pronikají do buněčných stěn šešulí a v nich podporují tvorbu a ukládání ligninu, čímž se zpevní a poté jsou pro kladélka bejlororek hůře prostupné.

Každoročně nás to inspiruje k pokusům v provozu, o jejichž výsledcích jste pravidelně informováni. Napadení a tlak tohoto škůdce se liší ročníkově, ale pokud napadení bejlororkou zůstane v rozsahu posledních 5 let, jeví se aplikace Atoniku Pro do květu ekonomicky efektivnější ve srovnání se standardně používanými insekticidy.

Diskutabilním tématem pro sezónu 2011 se neodmyslitelně stalo poškození šešulí a vyšší intenzita výskytu larev bejlororek v šešulích. Zde je třeba rozseknout dilema: „byl velký výskyt larev bejlororek v šešulích způsoben poškozenými šešulemi díky plísní zelné nebo jiných houbových patogenům, a tím umožnění cesty pro bejlo-

morku a její naklazení vajíček nebo byl velký výskyt plísně zelné způsoben naklazením vajíček bejlmorok do šešulí, čímž bylo umožněno vstupu houbové infekce?“

Fenoménu letošní sezóny – praskání šešulí - vznikal objevením se šedozeleň skvrny na švu, která postupně žloutla až hnědla a poté šešule praskla. Mnozí spekulují právě o souvislosti s výskytem bejlmorok, případně krytonosce šešulového, ale dalším zdrojem infekce mohlo být i poškození šešulí jiným hmyzem, např. klopuškami.

Tady by mohlo být nasnadě spekulovat o nefunkčnosti Atoniku Pro právě „proti“ bejlmorce (samozřejmě nelze uvádět funkčnost Atoniku Pro proti bejlmorce jako takovou, účinné látky Atoniku Pro nejsou insekticidní látky a jejich aplikace není cílena na hubení bejlmorky). V prasklých šešulích šlo totiž nalézt nespočet larev bejlmorok, proto je potřeba zmínit, že celkový výskyt, vývoj a škodlivost bejlmorky kapustové byly v letošním roce neobvyklé. V minulosti nebylo nikdy pozorováno tak dlouhé období klazení, neboť v některých lokalitách byly k nalezení larvičky, vývojově ve stádiu, kdy musela být vajíčka nakladena v polovině června. A to je důkazem

Pilatka řepková – překvapivé napadení

Pilatka řepková (*Athalia rosae*) patří mezi blanokřídly hmyz, který u nás vytváří až 3 generace. První generace v období května až června škodí např. při růstu jarní řepky, 2. generace přežívá v létě na dostupných četných brukvovitých druzích (např. hořčice, tuřín) a 3. generace se jednou za čas vylíhne v době počátečního růstu ozimé řepky, tj. září až říjen. Samička klade kladélky vajíčka na okraje mladých listů a z nich po 6 – 10 dnech líhnou larvy (housesnice), zpočátku zdržující se na spodní straně listů, okamžitě začínají se žírem. Jsou olivově zeleně zbarvené a později s jejich vývojem tmavnou, až do zhruba 18 mm, kdy jsou nepřehlédnutelně černě zbarvené. Housesnice působí žír rostlin řepky až do dospělého stavu, poté z listu spadnou na zem, kde se ukryjí pod hroudou. Pilatka řepková přezimuje ve stádiu larvy v zemním kokonu a až na jaře se kuklí a dospělci se líhnou v květnu až červnu. Při 4 - 5 listech řepky může způsobit až holožír.

Při hledání v porostu může housesnice z listu spadnout a pro její tmavě zelenou až černou barvu je mezi hrudkami k nalezení. Stočí se na zemi a později opět na rostlinu vyleze. Literatura zmiňuje jako práh škodlivosti 1 housesnici na 1 m², ale o tomto podzimu jsme mohli vidět tak silné napadení, že byly k nalezení až 3 housesnice na jedné rostlině! Vývoj škůdce závisí na teplotě, vlhkosti a délce dne. Při teplotách nad 28 °C housesnice hynou, jinak ale musíme zvolit cílenou insekticidní ochranu. Ta může být dvojitá, jednak mořeně osivo, kdy jsou rostliny odolnější a zhruba po týdně žíru housesnice umírají. Druhá možnost je insekticidní ochrana postřikem, kdy je dostatečně účinné i použití levného pyrethroidu. Od sezóny 2011 je pro tento účel k dispozici úplně nová ú. l. *gamma-cyhalothrin* v přípravku NEXIDE. Jeho použití je plně účinné v dávce 0,08 l/ha, působí jak na okřídlené dospěl-

Kontaktní adresa

Ing. Radek Bubeník, Arysta LifeScience Czech s.r.o., Novodvorská 994, 142 21 Praha 4, mobil: 606 649196, e-mail: radek.bubenik@arystalifescience.com

toho, že do zdravých velkých a hlavně pevných šešulí by samičky nemohly klást.

Vysvětlením je spousta poloprovozních, ale i maloparcelkových pokusů, mimo jiné prováděných ČZU na parcelách v Uhřetěvsi. Výsledky pouze přesvědčily, že klazení vajíček do šešulí bylo umožněno napadením a poškozením šešulí různými houbovými patogeny, např. právě plísní zelnou. Vzhledem k rozvoji zmiňovaných houbových chorob by ani opakované „doporučované“ insekticidní zásahy nevedly k lepším výsledkům (nižšímu výskytu larev bejlmorok) a šešule by nebyly zdravější. A navíc je tu již uvedený negativní dopad poškození porostu pozdějším pojezdem spojený s dalšími náklady na insekticidy.

Celkové pozorování porostů a monitoring šešulových škůdců nám letos dokázal jen jedno. Výraznější výskyt larev bejlmorok nebyl způsoben „nefunkčností“ Atoniku Pro nebo špatného načasování jeho aplikace, ale jasným a prokazatelným výskytem houbových patogenů, zvláště pak plísně zelné. Do takto napadených a „měkčích“ šešulí měla bejlmorka velice snadnou a zjednodušenou cestu pro svá kladélka.

ce, tak i na housesnice. Stačí jen, aby housesnice přišla do kontaktu s ošetřeným listem, případně pozřela jeho část (v případě výskytu na spodní straně listu v době aplikace), nemusí být přímo zasažena. Největší výhodou NEXIDE je jeho registrace přímo proti pilatce řepkové, čímž se odbourává starost agronomů při rozpisech aplikací na „jiné“ škodlivé činitele.

V letošním roce se napadení housesnic mohlo změnit s napadením slimáky a poté docházet k chybné aplikaci moluskocidů, které nejenže nehubí housesnice, ale naopak vyhubí přítomné druhy brouků, které mohou být v porostech velice prospěšní. Slimák, na rozdíl od housesnice, nevyleze na vrchní listy a neokusuje je.

Výskyt pilatky v této podzimní sezóně nemusí znamenat start pro každoroční „automatické“ insekticidní ošetření, a tím navyšování nákladů, které se každým rokem už tak navyšují, ale je to spíše otázka náhody, pilatka se nejspíše nestane klasickým škůdcem.

Zde ještě stojí za podotknutí možná záměna škůdců, poškozujících rostliny na podzim. Stejně příznaky výkusu listů může způsobit kromě již zmiňované pilatky nebo slimáček drobný hmyz, brouci dřepčičků (*Phyllotreta*), kteří mohou způsobit značné škody, a to zejména vykusováním prvních listů na klíčících rostlinách, následkem čehož rostlina uhynie. Brouk škodí žírem od vzházení až do stádia 4 – 6 listů. I proti tomuto škůdci je NEXIDE plně funkční a stejně tak i registrován v dávce 0,06 – 0,08 l/ha. Nakonec pro informaci, pokud se dřepčičk vyskytuje v porostu na jaře a naklade i vajíčka, pak je prakticky neškodný, pokud ale časně na podzim, pak je jeho škodlivost na vysoké úrovni. Spíše je to prozatím problém teplejších oblastí.